

Dobrobit životinja u Hrvatskoj kroz prethodno (2014.-2020.) i buduće (2023.-2027.) programsko razdoblje ZPP-a

---

Jež Rogelj, Mateja; Mikuš, Ornella; Hadelan, Lari; Kovačiček, Tihana

Source / Izvornik: **MESO: Prvi hrvatski časopis o mesu, 2022, 24., 366 - 373**

Journal article, Published version

Rad u časopisu, Objavljena verzija rada (izdavačev PDF)

<https://doi.org/10.31727/m.24.4.1>

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:204:594834>

Rights / Prava: [Attribution-NonCommercial-NoDerivs 3.0 Unported / Imenovanje-Nekomercijalno-Bez prerada 3.0](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-11**

Repository / Repozitorij:

[Repository Faculty of Agriculture University of Zagreb](#)

Dobrobit životinja u Hrvatskoj kroz prethodno (2014.-2020.) i buduće (2023.-2027.) programsko razdoblje ZPP-a

Mateja Jež Rogelj¹, Ornella Mikuš^{1*}, Lari Hadelan¹, Tihana Kovačićek¹

Sažetak

Dobrobit životinja se u EU promiče zadnjih četrdesetak godina dok je u Hrvatskoj veći značaj dobila 2018. godine početkom provedbe Mjere 14 (M14). M14 podržava više standarde u uzgoju stoke od uobičajenih iz četiri područja dobrobiti (poboljšana hranidba, poboljšani uvjeti smještaja, pristup na otvoreno, poboljšana skrb) za pet stočarskih sektora: govedarstvo, svinjogojstvo, peradarstvo, kozarstvo i ovčarstvo. Cilj rada je prikazati izmjene kod aktivnosti koje se podupiru, iznosima plaćanja i pravilima kroz prethodno i buduće programsko razdoblje Zajedničke poljoprivredne politike (ZPP). U promatranom je razdoblju u svim sektorima došlo do povećanja iznosa plaćanja po uvjetnom grlu (UG), dok su u svinjogojstvu, kozarstvu i ovčarstvu uvedene i neke nove vrste plaćanja u odnosu na početnu 2018. godinu. Kod aktivnosti obogaćivanje ležišta u govedarstvu su povećane potrebne količine slame/stelje, dok je kod svih sektora povećano potrebno vrijeme izobrazbe s četiri na 6 sati godišnje. Smatra se da će veći iznosi potpora potaknuti veće zanimanje i uključivanje poljoprivrednika u ovakav sustav uzgoja.

Ključne riječi: dobrobit životinja, mjera 14, potpore, Program ruralnog razvoja, Strateški plan poljoprivrede

Uvod

Odnos čovjeka prema životinjama značajno se mijenjao tijekom povijesti. Velika promjena dogodila se prelaskom s nomadskog načina života na sjedilački pri čemu je određen broj životinjskih vrsta pripitomljen i udomaćen. Preokret u uzgoju i odnosu čovjeka prema životinjama dogodio se u 19. stoljeću, industrijalizacijom stočarske proizvodnje. Naime, životinja počinje predstavljati isključivo sredstvo za dobivanje krajnjeg proizvoda, odnosno hrane. S ciljem stvaranja što boljih financijskih učinaka, u tom se procesu počinje zanemarivati njezina dobrobit.

Dobrobit označava stanje koje može varirati od lošeg do dobrog. Tako Broom (1996.) objašnjava da je u dobrom stanju ona životinja koja pokazuje oblike ponašanja koji odgovaraju njezinoj dobi i vrsti, koja nema nikakve ozlijede te čiji imunološki sustav normalno (zdravo) funkcionira. Dok se, s druge strane, za životinju oslabljenog rasta, ozlijeđenu ili pak bolesnu smatra da je u lošem stanju, te je njezina dobrobit ugrožena.

Znanstvenici i zakonodavci danas koriste

¹ Dr.sc. Mateja Jež Rogelj, docentica, dr.sc. Ornella Mikuš, izvanredna profesorica, dr.sc. Lari Hadelan, izvanredni profesor, dr.sc. Tihana Kovačićek, poslijedoktorandica, Sveučilište u Zagrebu, Agronomski fakultet, Zavod za agrarnu ekonomiku i ruralni razvoj, Svetošimunska 25, 10 000 Zagreb;

*Autor za korespondenciju: omikus@agr.hr

dobrobit životinja kao pojam koji podrazumijeva znanstveni koncept koji opisuje potencijalno mjerljivu kvalitetu života životinje u određeno vrijeme (Broom, 2011.). Da bi se osigurala dobrobit životinja, bitno je konkretizirati njihove potrebe koje ovise o biološkom funkcioniranju životinje te se stoga razlikuju od vrste do vrste. Zbog navedenog se u većini slučajeva govori o dobrobiti određene vrste životinja.

Osim koristi koje životinje dobivaju izravno od poboljšanja dobrobiti životinja te poslovnih i ekonomskih koristi (poboljšanje kvalitete proizvoda te smanjenje broja ozljeda i uginuća) u znanstvenoj literaturi se također navode neke šire društvene koristi koje uključuju ublažavanje negativnog utjecaja na okoliš (Sinclair i sur., 2019.). Također je važno napomenuti da raste interes javnosti za dobrobit životinja na farmama (Fernandes i sur., 2021.).

Europska unija (EU) progresivno promiče dobrobit životinja tijekom posljednjih četrdesetak godina u cijelom poljoprivredno-prehrambenom lancu. Trenutno na razini poljoprivrednog gospodarstva postoji pet direktiva EU koje reguliraju minimalne standarde za zaštitu domaćih životinja općenito te za određene životinjske vrste zasebno (kokoši nesilice, brojler, telad i svinje) (EPRS, 2021.).

U Hrvatskoj je dobrobit životinja pojam i praksa koja je dobila više na značaju 2018. godine uvođenjem Mjere 14 (M14) Programa ruralnog razvoja (PRR) putem koje se poljoprivrednicima isplaćuju određene potpore za osiguravanje nadstandarda vezanih uz držanje i prehranu određenih vrsta životinja. Uzgajivači domaćih životinja, posebice na velikim poljoprivrednim gospodarstvima, imaju prioritet postizanja što većeg profita, uz poštivanje EU i nacionalnih standarda u stočarskoj proizvodnji. Poštovanje obveza iznad tih zakonskih standarda znači smanjenje prihoda i/ili povećanje troškova te poljoprivrednici bez dodatne potpore ne žele pružiti životinjama ništa osim osnovno propisanih uvjeta smještaja i prehrane (MP, 2018). Potpore se isplaćuju za dobrobit životinja u govedarstvu, svinjogojstvu, peradarstvu, ovčarstvu i kozarstvu. Hrvatska je 2021. godine izradila Strateški plan Zajedničke poljoprivredne politike Republike Hrvatske 2023. – 2027. u kojem su, između ostalog, regulirana pravila i iznosi potpora za iduće programsko razdoblje Zajedničke poljoprivredne politike

2023.-2027. Kroz prethodno programsko razdoblje je ranije navedeno regulirao Program ruralnog razvoja 2014.-2020. koji se mijenjao nekoliko puta. U nekim je verzijama došlo do promjena aktivnosti i iznosa potpora po određenoj aktivnosti unutar M14.

Cilj rada je prikazati izmjene kod aktivnosti koje se podupiru, iznosima plaćanja i pravilima kroz proteklo programsko razdoblje (2014.-2020.), prijelazno razdoblje (2021.-2023.) i promjene koje donosi nadolazeće programsko razdoblje (2023.-2027.).

Metode rada i izvori podataka

U radu je korištena deskriptivna analiza sekundarnih izvora podataka. Izvor podataka o iznosima i pravilima za proteklo razdoblje je PRR 2014.-2020. (različite verzije), dok će se za buduće programsko razdoblje koristiti podatci iz Strateškog plana Zajedničke poljoprivredne politike Republike Hrvatske 2023. – 2027.

Razrada problema

Opis i ciljevi intervencije

Mjera 14 – Dobrobit životinja je u novom programskom razdoblju označena kao intervencija 70.06. - Plaćanja za dobrobit životinja. Teritorijalni obuhvat mjere je cijela Republika Hrvatska i jednak je u oba programska razdoblja. Cilj ove intervencije je poticati poljoprivrednike na provedbu dobrobiti životinja kako bi se poboljšali životni uvjeti domaćih životinja te kako bi bili što sličniji njihovim prirodnim potrebama. Kako bi se to postiglo, potrebno je primijeniti aktivnosti koje nadilaze propisane standarde i uobičajenu poljoprivrednu praksu (MP, 2021.c). Primjena tih aktivnosti će rezultirati boljim zdravstvenim stanjem životinja.

Intervencija podržava veće standarde iz četiri područja dobrobiti (poboljšana hranidba, poboljšani uvjeti smještaja, pristup na otvoreno, poboljšana skrb) za pet stočarskih sektora:

1. Goveda (mliječne krave, tovna junad, telad)
2. Svinje (odbijena prasad, krmače / nazimice, svinje za tov)
3. Perad (brojleri, nesilice, purani)
4. Koze
5. Ovce

Ulazak u sustav potpore za ovu mjeru je dobrovoljan, a potpora se isplaćuje s ciljem nadoknade izgubljenog prihoda ili povećanih troškova koji proizlaze iz propisanih obveza u mjeri (MP, 2021b).

Tablica 1. Usporedba plaćanja za mjere dobrobiti životinja u govedarstvu u proteklom (2014.-2020.) i budućem (2023.-2027.) programskom razdoblju u EUR/UG

Table 1 Comparison of payments for animal welfare measures in cattle breeding sector in the previous (2014-2020) and future (2023-2027) programme period in EUR / LU

Godina promjene/Year of change	PRR 2014.-2020.*		SPZPP 2023.-2027.**
	2018.	2021.	2021.
Mliječne krave/Dairy cows			
Plan hranidbe/Feeding plan	65.13***	5.79****	5.79****
Kontrola plijesni i mikotoksina/Control of mold and mycotoxins	4.93	4.93	4.93
Povećanje podne površine za 10 %/Floor area increase for 10%	42.59	57.16	57.16
Obogaćivanje ležišta/Enrichment of bedding area	27.76	112.49	112.49
Pristup na otvoreno/Outdoor access			
Držanje na ispaši/Grazing	34.06	34.06	34.06
Ispust/Outdoor access	52.10	52.10	52.10
Tovna junad/Beef for fattening			
Plan hranidbe/Feeding plan	65.13***	5.79****	5.79****
Povećanje podne površine za 10 %/Floor area increase for 10%	36.21	36.21	36.21
Obogaćivanje ležišta/Enrichment of bedding area	26.14	135.76	135.76
Telad/Calves			
Plan hranidbe/Feeding plan	65.13***	5.79****	5.79****
Povećanje podne površine za 10 %/Floor area increase for 10%	10.05	17.05	17.05
Obogaćivanje ležišta/Enrichment of bedding area	8.09	40.2	40.2
Pristup na otvoreno/Outdoor access	42.82	112.95	112.95

*Program ruralnog razvoja 2014.-2020./Rural Development Programme 2014-2020

**Strateški plan Zajedničke poljoprivredne politike Republike Hrvatske 2023. - 2027./Strategic Plan of the Common Agricultural Policy of the Republic of Croatia 2023 - 2027

*** EUR/MIBPG / EUR/farm

**** max 579 EUR/MIBPG / max 579 EUR/farm

Izvor: Izrada autora prema podacima MP (2018., 2021b, 2021c)/Source: Author according to MA data (2018, 2021b, 2021c)

Govedarstvo

Dobrobit životinja u govedarstvu obuhvaća plaćanja za mliječne krave, telad i tovnu junad. U tablici 1 su vidljiva područja dobrobiti za svaku od navedenih kategorija životinja. Također je vidljivo da su iznosi za sve kategorije i zahtjeve vezane uz dobrobit životinja u govedarstvu povećani u 2021. u odnosu na 2018. godinu kada se počelo s provedbom M14. Iznosi iz 2021. godine su ostali na istoj razini u novom programskom razdoblju. Područja dobrobiti za koja se ostvaruju plaćanja nisu mijenjana kroz cijelo promatrano razdoblje dok su uvjeti za ostvarivanje potpora u nekim područjima promijenjeni (povećanje izobrazbe s četiri na 6 sati godišnje i povećanje količine slame/stelje kojom se obogaćuju ležišta: kod mliječnih krava i junadi za tov s dva na tri kilo-

grama dnevno po grlu te kod teladi s 1 na 1,5 kilogram po grlu dnevno).

Svinjogojstvo

Plaćanja za dobrobit životinja u svinjogojstvu obuhvaćaju odbijenu prasid, krmače i nazimice te svinje za tov. U promatranom su razdoblju u sektoru svinjogojstva uvedena neka nova plaćanja i to u 2019. godini obogaćivanje ležišta za sve tri kategorije, a u 2021. poboljšana skrb u prasilištu, smanjenje toplinskog stresa u ljetnim mjesecima pojačanim protokom zraka odnosno raspršivanjem vode za kategoriju krmače i nazimice. Do promjena u iznosima plaćanja došlo je kao i kod sektora govedarstva u 2021. godini (tablica 2).

Tablica 2. Usporedba plaćanja za mjere dobrobiti životinja u svinjogojstvu u proteklom (2014.-2020.) i budućem (2023.-2027.) programskom razdoblju u EUR/UG

Table 2 Comparison of payments for animal welfare measures in pig production in the previous (2014-2020) and future (2023-2027) programme period in EUR / LU

Godina promjene/Year of change	PRR 2014.-2020.*			SPZPP 2023.-2027.**
	2018.	2019.	2021.	2021.
Odbijena prasad/Piglets				
Zabranjeno rezanje repova/Tail docking is forbidden	20.77	20.77	20.77	20.77
Povećanje podne površine za 10%/Floor area increase for 10%	6.86	6.86	24.12	24.12
obogaćivanje ležišta/Enrichment of bedding area	Nema/no payments	21.6	39.07	39.07
Krmače i nazimice/Sows and gilts				
Plan hranidbe/Feeding plan	65.13***	65.13***	5.79****	5.79****
Kontrola plijesni i mikotoksina/Control of mold and mycotoxins	19.74	19.74	19.74	19.74
Poboljšani uvjeti prasišta/Improved farrowing conditions	29.54	29.54	29.54	29.54
Poboljšana skrb u prasilištu/Improved care of sows and piglets in the sow stalls	Nema/no payments	Nema/no payments	30.32	30.32
Smanjenje toplinskog stresa u ljetnim mjesecima pojačanim protokom zraka/Reduction of heat stress in the summer months - cooling by enhanced air flow	nema Nema/no payments	Nema/no payments	46.04	46.04
Smanjenje toplinskog stresa u ljetnim mjesecima raspršivanjem vode/Reduction of heat stress in the summer months - water spray cooling	Nema/no payments	Nema/no payments	22.44	22.44
Povećanje podne površine za 10%/Floor area increase for 10%	43.81	43.81	84.18	84.18
Obogaćivanje ležišta/Enrichment of bedding area	Nema/no payments	54.00	54.00	54.00
Pristup na otvoreno/Outdoor access	84.66	84.66	84.66	84.66
Obogaćivanje ležišta/Enrichment of bedding area	26.14	135.76		135.76
Svinje za tov/Fattening pigs				
Zabranjeno rezanje repova/Tail docking is forbidden	6.09	6.09	6.09	6.09
Povećanje podne površine za 10%/Floor area increase for 10%	4.32	4.32	12.77	12.77
Obogaćivanje ležišta/Enrichment of bedding area	Nema/no payments	40.50	40.50	40.50
Pristup na otvoreno/Outdoor access	18.09	18.09	23.16	23.16

*Program ruralnog razvoja 2014.-2020./Rural Development Programme 2014-2020

**Strateški plan Zajedničke poljoprivredne politike Republike Hrvatske 2023. - 2027./Strategic Plan of the Common Agricultural Policy of the Republic of Croatia 2023 - 2027

*** EUR/MIBPG / EUR/farm

**** max 579 EUR/MIBPG / max 579 EUR/farm

Izvor: Izrada autora prema podacima MP (2018., 2019., 2021.b, 2021.c)/Source: Author according to MA data (2018, 2019, 202b, 2021c)

Perad

Plaćanja za dobrobit životinja u peradstvu dostupna su za brojere, nesilice i purane. Do promjene visine plaćanja došlo je u 2021. godini i to kod brojlera i purana za povećanje podne površine za 10 % i dodatno kod purana za pristup na otvoreno (tablica 3).

Koze i ovce

Kada se 2018. godine krenulo s plaćanjima

za M14 sektori ovčarstvo i kozarstvo nisu bili uključeni. S plaćanjima u navedenim sektorima krenulo se godinu kasnije. Do promjene u iznosima potpora kao i uključivanja dodatnih vrsta plaćanja došlo je 2021. godine. Najbitnija promjena je uvođenje viših iznosa plaćanja za povećanje podne površine po grlu za 10 % za ovce i koze u proizvodnji mlijeka (tablica 4). Osim navedenog, u istoj je godini uvedeno i plaćanje za izradu plana

Tablica 3. Usporedba plaćanja za mjere dobrobiti životinja u peradarstvu u proteklom (2014.-2020.) i budućem (2023.-2027.) programskom razdoblju

Table 3 Comparison of payments for animal welfare measures in poultry production in the previous (2014-2020) and future (2023-2027) programme period in EUR / LU

Godina promjene/Year of change	PRR 2014.-2020.*		SPZPP 2023.-2027.**
	2018.	2021.	2021.
Brojleri			
Poboljšana skrb za jednodnevne piliće/Improved care for one day chicks	1.30	1.30	1.30
Povećanje podne površine za 10 %/Floor area increase for 10%	7.19	19.94	19.94
Nesilice			
Zabranjeno skraćivanje kljunova/Prohibited debeaking	23.13	23.13	23.13
Povećanje podne površine za 10 %/Floor area increase for 10%	40.44	40.44	40.44
Smanjena gustoća naseljenosti/Reducing density			
Smanjeni broj nesilica po gnijezdu/Reducing number of hens per nest			
Podatne prečke/Additional perches	0.32	0.32	0.32
Purani			
Poboljšana skrb za jednodnevne puriće/Improved care for one day turkeys	0.69	0.69	0.69
Povećanje podne površine za 10 %/Floor area increase for 10%	21.60	32.62	32.62
Pristup na otvoreno/Outdoor access	2.46	7.75	7.75
Pristup na otvoreno/Outdoor access	42.82	112.95	112.95

*Program ruralnog razvoja 2014.-2020./Rural Development Programme 2014-2020

**Strateški plan Zajedničke poljoprivredne politike Republike Hrvatske 2023. - 2027./Strategic Plan of the Common Agricultural Policy of the Republic of Croatia 2023 - 2027

Izvor: Izrada autora prema podacima MP (2018., 2021.b, 2021.c)/Source: Author according to MA data (2018, 2021b, 2021c)

Tablica 4. Usporedba plaćanja za mjere dobrobiti životinja u kozarstvu i ovčarstvu u proteklom (2014.-2020.) i budućem (2023.-2027.) programskom razdoblju

Table 4 Comparison of payments for animal welfare measures in goat and sheep production in the previous (2014-2020) and future (2023-2027) programme period in EUR / LU

Godina promjene/Year of change	PRR 2014.-2020.*		SPZPP 2023.-2027.**
	2018.	2021.	2021.
Koze			
Povećanje podne površine za 10%-proizvodnja mesa/Floor area increase for 10% -meat production	49.32	75.64	75.64
Povećanje podne površine za 10%-proizvodnja mlijeka/Floor area increase for 10% - milk production		134.95	134.95
Držanje na ispaši/Grazing	73.86	79.30	79.30
Ispust/Outdoor access	37.72	40.76	40.76
Plan hranidbe/Feeding plan	Nema/no payments	5.79***	5.79***
Ovce			
Povećanje podne površine za 10%-proizvodnja mesa/Floor area increase for 10% -meat production	11.60	28.77	28.77
Povećanje podne površine za 10%-proizvodnja mlijeka/Floor area increase for 10% - milk production		94.50	94.50
Držanje na ispaši/Grazing	75.28	79.30	79.30
Ispust/Outdoor access	37.72	40.76	40.76
Plan hranidbe/Feeding plan	Nema/no payments	5.79***	5.79***

*Program ruralnog razvoja 2014.-2020./Rural Development Programme 2014-2020

**Strateški plan Zajedničke poljoprivredne politike Republike Hrvatske 2023. - 2027./Strategic Plan of the Common Agricultural Policy of the Republic of Croatia 2023 - 2027

*** max 579 EUR/MIBPG / max 579 EUR/farm

Izvor: Izrada autora prema podacima MP (2019., 2021.b, 2021.c)/Source: Author according to MA data (2019, 2021b, 2021c)

hranidbe gdje su iznosi jednaki za četiri sektora u kojima je navedeno plaćanje dostupno.

Prema podacima Jež Rogelj i sur. (2022.) do 30.11.2020. godine najviše je sredstava za M14 isplaćeno u sektoru govedarstva, a najmanje u kozarstvu. Najveći obuhvat korisnika M14 je u govedarstvu (3,90 %), a najmanji u svinjogojstvu (0,26 %).

Poboljšanje dobrobiti domaćih životinja podrazumijeva određene troškove. Stočari stoga moraju razmotriti mnogo čimbenika te temeljem cost/benefit analize procijeniti isplate li im se ulaganja u poboljšanje dobrobiti životinja (Fernandes i sur., 2021).

Obzirom na povećanje iznosa potpora za određene aktivnosti u 2021. godini očekuje se veća zainteresiranost poljoprivrednika za primjenu intervencije 70.06. u novom programskom razdoblju jer će financijski učinci za poljoprivrednike biti veći.

Zaključak

U promatranom je razdoblju u svim sekto-

rima došlo do promjene iznosa plaćanja po UG, dok su u nekim sektorima uvedene i neke nove vrste plaćanja u odnosu na početnu 2018. godinu i to: obogaćivanje ležišta, poboljšana skrb u prasilištu i smanjenje toplinskog stresa u ljetnim mjesecima u sektoru svinjogojstva te poboljšana hranidba (plan hranidbe) u kozarstvu i ovčarstvu. Iznosi potpore povećani su za izradu plana hranidbe, povećanje podne površine po grlu za 10% i obogaćivanje ležišta u svih 5 sektora te za ispušt u kozarstvu i ovčarstvu.

U Strateški plan za novo programsko razdoblje preslikani su iznosi iz zadnje verzije PRR-a iz 2021. godine. Od obaveza je povećana obvezna izobrazba s četiri na 6 sati za sve sektore kao i količina potrebne slame/stelje u sektoru govedarstva. Smatra se da će veći iznosi potpora kao i veća osviještenost proizvođača i potrošača o pozitivnim utjecajima dobrobiti životinja na njihovo zdravlje i kvalitetu mesa potaknuti veće uključivanje poljoprivrednika u intervenciju 70.06 u narednom programskom razdoblju.

Literatura

- [1] **Broom D.M. (1996.)** Animal welfare defined in terms of attempts to cope with the environment. *Acta Agric. Scand. Sec. A. Anim. Sci. Suppl.*, 27, 22-28. Cambridge, United Kingdom.
- [2] **Broom, D.M. (2011.)** A history of animal welfare science. *Acta Biotheoretica* 59(2): 121-37. doi: 10.1007/s10441-011-9123-3.
- [3] **European Parliamentary Research Service (EPRS) (2021.)** Animal welfare on the farm – ex-post evaluation of the EU legislation: Prospects for animal welfare labelling at EU level. [[https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2021/662643/EPRS_STU\(2021\)662643_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2021/662643/EPRS_STU(2021)662643_EN.pdf)]
- [4] **Fernandes, J.N., Hemsworth, P.H., Coleman, G.J., Tilbrook, A.J. (2021.)** Costs and Benefits of Improving Farm Animal Welfare. *Agriculture*, 11: 140-128.
- [5] **Jež Rogelj, M., Janjić, F., Hadelan, L., Očić, V., Mikuš, O. (2022.)** Mjere dobrobiti životinja u Hrvatskoj u programskom razdoblju 2014.-2020. U: Majić, I., Antunović, Z. (ur.) Zbornik radova 57. hrvatski i 17. međunarodni simpozij agronoma. Fakultet agrobiotehničkih znanosti Osijek Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku. Vodice, 19.-24. lipnja 2022.: 152-156.
- [6] **Ministarstvo poljoprivrede (2018.)** Program ruralnog razvoja Republike Hrvatske 2014.-2020. [https://ruralnirazvoj.hr/files/documents/Programme_2014HR06RDNP001_5_3_en.pdf]
- [7] **Ministarstvo poljoprivrede (2019.)** Program ruralnog razvoja Republike Hrvatske 2014.-2020. [<https://ruralnirazvoj.hr/files/documents/Program-ruralnog-razvoja-Republike-Hrvatske-za-razdoblje-2014.-2020.-odobrena-ina%C4%8Dica-EN-verzija-6.1.pdf>]
- [8] **Ministarstvo poljoprivrede (2021.)** Kako ostvariti potporu za mjeru M14 dobrobit životinja iz programa ruralnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje 2014. – 2020.? [<https://ruralnirazvoj.hr/files/MPS-Brosura-200x275-Kako-ostvariti-potporu-za-mjeru-14.pdf>]
- [9] **Ministarstvo poljoprivrede (2021b.)** Program ruralnog razvoja Republike Hrvatske 2014.-2020. [https://ruralnirazvoj.hr/files/Programme_2014HR06RDNP001_10_5_en.pdf]
- [10] **Ministarstvo poljoprivrede (2021c.)** Strateški plan Zajedničke poljoprivredne politike Republike Hrvatske 2023. – 2027. [https://ruralnirazvoj.hr/files/sfc2021-2023HR06AFSP001_1.0_2864247665224368970.pdf]
- [11] **Sinclair, M., Fryer, C., Phillips, C. J.C. (2019.)** The Benefits of Improving Animal Welfare from the Perspective of Livestock Stakeholders across Asia. *Animals (Basel)*, 9(4): 123-140. doi: 10.3390/ani9040123

Animal welfare in Croatia in previous (2014 – 2020) and upcoming (2023 - 2027) programme period of Common agricultural policy (CAP)

Abstract

Animal welfare has been promoted in the EU for the last forty years meanwhile in Croatia it obtained a higher significance in 2018 with the implementation of Measure 14 (M14). M14 supports higher than usual standards in cattle husbandry from four areas of animal welfare (improved feeding, improved housing conditions, access to open space, better care) for five livestock sectors: cattle breeding, pig breeding, poultry breeding, goat breeding and sheep breeding. The goal of this paper was to determine changes in supported activities, payment amounts, and rules in previous and upcoming programme period of Common agricultural policy (CAP). In the course of the observed period there has been an increase in the payment amount by livestock unit (LSU) in all sectors, while in pig breeding, goat breeding and sheep breeding sectors some new forms of payment have been introduced compared to the starting year 2018. When it comes to bedding enrichment activities in cattle husbandry the necessary amount of straw/bedding has increased, meanwhile in all sectors the necessary time of education has increased from four to 6 hours a year. It is thought that the higher amounts of financial aid will encourage more interest and farmers' inclusion in this farming system.

Key words: animal welfare, measure 14, financial support, Rural development programme, Strategic plan for agriculture

Tierschutz in Kroatien während des vorangegangenen (2014-2020) und künftigen (2023-2027) GAP-Programmplanungszeitraums

Zusammenfassung

Der Tierschutz wird in der EU seit vierzig Jahren gefördert, während er in Kroatien 2018 mit Beginn der Umsetzung der Maßnahme 14 (M14) an Bedeutung gewann. Die M14 unterstützt in vier Tierschutzbereichen (verbesserte Ernährung, verbesserte Haltungsbedingungen, Aufenthalt im Freien, verbesserte Pflege) für fünf Tierhaltungssektoren höhere Tierhaltungsstandards als üblich: Rinder-, Schweine-, Geflügel-, Ziegen- und Schafzucht. Ziel dieser Arbeit ist es, Änderungen bei den geförderten Aktivitäten, Zahlungsbeträgen und Regeln während des vorherigen und zukünftigen Programmplanungszeitraums der Gemeinsamen Agrarpolitik (GAP) zu ermitteln. Im Beobachtungszeitraum gab es in allen Sektoren eine Erhöhung der Höhe der Zahlungen je Großvieheinheit (UG), während in der Schweine-, Ziegen- und Schafzucht einige neue Arten von Beihilfen im Vergleich zum Anfangsjahr 2018 eingeführt wurden. Im Bereich Rinderzuchtbereicherung wurden die erforderlichen Mengen an Stroh / Einstreu erhöht, während in allen Bereichen die erforderliche Schulungszeit von vier auf 6 Stunden pro Jahr erhöht wurde. Es wird davon ausgegangen, dass höhere Beihilfebeträge ein größeres Interesse und eine stärkere Beteiligung der Landwirte an einem solchen Bewirtschaftungssystem fördern werden.

Schlüsselwörter: Tierschutz, Maßnahme 14, Zuschüsse, Programm zur Entwicklung des ländlichen Raums, Strategieplan für die Landwirtschaft

Bienestar animal en Croacia durante el período de programación de la PAC previo (2014-2020) y futuro (2023-2027)

Resumen

El bienestar animal ha sido promovido en la UE durante los últimos cuarenta años, mientras que en Croacia ha ganado mayor importancia en 2018 al comienzo de la implementación de la Medida 14 (M14). El M14 apoya estándares ganaderos más altos de lo habitual en cuatro áreas de bienestar (mejor alimentación, mejores condiciones de alojamiento, acceso abierto, mejor cuidado) para cinco sectores ganaderos: ganado vacuno, porcino, avícola, caprino y ovino. El objetivo de este trabajo es identificar los cambios en las actividades apoyadas por los montos de salario y las reglas a lo largo del período de programación previo y futuro de la Política Agrícola Común (PAC). En el período observado, hubo un aumento en el monto de los salarios por unidad de ganado mayor en todos los sectores, mientras que en la cría de cerdos, cabras y ovejas, se introdujeron nuevos tipos de pago en comparación con el 2018 inicial. En el ámbito de las actividades de enriquecimiento ganadero, se han incrementado las cantidades requeridas de paja / cama, mientras que en todos los sectores se ha incrementado el tiempo de educación requerido de 4 a 6 horas anuales. Se cree que mayores cantidades de subvenciones fomentarán un mayor interés y participación de los agricultores en dicho sistema agrícola.

Palabras claves: bienestar animal, medida 14, subvenciones, Programa de Desarrollo Rural, Plan Estratégico de Agricultura

Benessere degli animali in Croazia durante il periodo di programmazione della PAC precedente (2014-2020) e futuro (2023-2027)

Riassunto

Il benessere degli animali è stato promosso nell'UE negli ultimi quarant'anni, mentre in Croazia ha acquisito maggiore importanza nel 2018 con l'avvio dell'attuazione della Misura 14 (M14). La M14 sostiene standard zootecnici più elevati del solito in quattro aree di benessere (alimentazione migliorata, condizioni abitative migliorate, accesso all'aperto, cura migliorata) per cinque settori zootecnici: bovini, suini, pollame, capre e pecore. L'obiettivo di questo documento è identificare i cambiamenti nelle attività sostenute, negli importi dei pagamenti e nelle regole durante il precedente e futuro periodo di programmazione della Politica agricola comune (PAC). Nel periodo osservato si è registrato un aumento dell'importo dei pagamenti per unità di bestiame adulto (UBA) in tutti i settori, mentre sono state introdotte alcune nuove tipologie di pagamenti nell'allevamento di suini, caprini e ovini rispetto allo stato iniziale del 2018. Nel campo delle attività di arricchimento dell'allevamento bovino, sono state aumentate le quantità richieste di paglia/lettieria, mentre in tutti i settori è stato aumentato il tempo di addestramento richiesto da quattro a sei ore l'anno. Si ritiene che importi più elevati di aiuti incoraggeranno un maggiore interesse e un maggiore coinvolgimento degli agricoltori in un tale sistema zootecnico.

Parole chiave: benessere animale, misura 14, sovvenzioni, Programma di sviluppo rurale, Piano strategico per l'agricoltura